

**Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności**

**Tymczasowy sekretariat
Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta
Koło Zabrzeńskie**
ul. Wolności 241
41-800 Zabrze
telefon/fax: 32 630 11 20
telefon komórkowy: 600 350 002
e-mail: biuro@bezdomnosc.pl
www.bezdomnosc.pl
<https://pl-pl.facebook.com/ofrpb>

Zabrze, 9.06.2015

**Sz. P. Krzysztof Michałkiewicz
Poseł na Sejm RP
Komisja Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu RP**

Szanowny Panie Pośle,

Ogólnopolska Federacja na rzecz Rozwiązywania Problemu Bezdomności, jako partnerstwo największych polskich organizacji zajmujących się problemem bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, a jednocześnie organizacji realizujących zakończony w grudniu 2014 r. projekt systemowy PO KL „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”, w ramach którego opracowany został Model Gminny Standard Wychodzenia z Bezdomności (GSWB), z uznaniem przyjmuje fakt, iż proponowane przez Komisję Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu RP zmiany w ustawie o pomocy społecznej (opublikowane 23 kwietnia br.) opierają się w części poświęconej problemowi bezdomności o rozwiązania zawarte w opracowanym przez nas ww. Modelu. Pragniemy jednakże zaproponować korektę kilku nieścisłości jakie wdarty się do opublikowanego projektu zmian w ustawie.

- W art. 48a ust. 1 i 4 zmienianej ustawy zapisano iż **„Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w ogrzewalni, noclegowni lub schronisku dla osób bezdomnych”**, a także **„Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni, która umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące”**. Tymczasem w Modelu GSWB (str. 171) zapisano: **„Uwaga: ogrzewalnia nie może być formą ustawowego obowiązku zapewnienia schronienia (...)”**.

Ogrzewalnia zgodnie ze standardem GSWB jest **„placówką zapewniającą doraźnie możliwość ogrzania się osobom tego pozbawionym w porze wieczorowo-nocnej”**, ma zapewniać jedynie miejsca siedzące w zamkniętym i ogrzewanym pomieszczeniu o powierzchni pozwalającej na zapewnienie (zaledwie!) 2 m² na osobę. Jest to więc **placówka o charakterze doraźnym, mająca za zadanie wyłącznie ochronę zdrowia i życia osób**, które w odmiennym razie pozostawałyby bez żadnego schronienia (w tym pozostające pod wpływem alkoholu) w okresie jesienno-zimowym. Nie może ona tym samym pełnić funkcji tymczasowego schronienia ze wszystkimi ustawowymi konsekwencjami tego faktu (w tym, zupełnie absurdalną, **możliwością eksmisji do ogrzewalni**).

- W art. 48a ust. 2 zmienianej ustawy zapisano iż **„Schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej”**. Zwracamy uwagę iż Model GSWB (str. 126), a także sama ustawa o pomocy społecznej (art. 49) rekomenduje **indywidualny program wychodzenia z bezdomności jako podstawowy instrument pracy z osobami**

**Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności**

**Tymczasowy sekretariat
Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta
Koło Zabrzeńskie**
ul. Wolności 241
41-800 Zabrze
telefon/fax: 32 630 11 20
telefon komórkowy: 600 350 002
e-mail: biuro@bezdomnosc.pl
www.bezdomnosc.pl
<https://pl-pl.facebook.com/ofrpb>

bezdromnymi. Ponadto Model GSWB określa odbiorców usługi „Schronisko dla osób bezdromnych” jako „**osoby bezdromne realizujące IPWzB w zakresie wychodzenia z sytuacji bezdromności**”. Uwypuklenie roli indywidualnego programu ma za zadanie podkreślenie roli schroniska jako **placówki służącej wychodzeniu z bezdromności, a nie docelowego pobytu** (co niestety często ma miejsce w praktyce).

Zwracamy jednocześnie uwagę na zgłaszana od dłuższego czasu przez instytucje i organizacje zaangażowane w przeciwdziałanie zjawisku bezdromności potrzebę dodania do art. 49 zmienianej ustawy delegacji dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania **rozporządzenia określającego wzór indywidualnego programu wychodzenia z bezdromności** (zgodnie z wzorem zaproponowanym w aneksie do Modelu GSWB).

- W art. 48a ust. 6 zmienianej ustawy zapisano iż „**W noclegowni i schronisku nie mogą przebywać osoby będące pod wpływem alkoholu lub pod wpływem substancji psychoaktywnych**”. Jakkolwiek co do zasady, organizacje zrzeszone w Federacji zgadzają się z wymogiem abstynencji w placówkach dla osób bezdromnych (w szczególności w schroniskach), to zaproponowane rozwiązanie jest naszym zdaniem zbyt kategoryczne i nie powoduje rozwiązania problemu osób bezdromnych znajdujących się pod wpływem alkoholu. Zwracamy uwagę, że rokrocznie, przed sezonem jesienno-zimowym, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej publikuje apel do instytucji prowadzących placówki dla osób bezdromnych o przyjmowanie osób będących pod niewielkim wpływem alkoholu w celu ochrony ich przed zamarnięciem w okresie największych mrozów. Przypominamy także, że Model GSWB (str. 173) zastrzega iż „**Uwaga: w przypadku, gdy na terenie gminy nie ma innej placówki interwencyjnej, wskazane jest wprowadzanie [w noclegowni] rozwiązań niskoprogowych związanych z przyjmowaniem także osób pod wpływem alkoholu i/lub substancji psychoaktywnych**”. Standard rekomendowany usług noclegowni zaleca wręcz umożliwienie pobytu takim osobom w okresie jesienno-zimowym. Wprowadzenie proponowanego przez Komisję jednoznacznego zakazu przyjmowania osób „pod wpływem” spowoduje w wielu gminach (szczególnie mniejszych, niedysponujących izbą wytrzeźwień, ogrzewalnią, czy w wielu przypadkach nawet noclegownią) załamanie się systemu pomocy osobom nietrzeźwym, co w konsekwencji może doprowadzić do wzrostu liczby przypadków śmierci z wychłodzenia organizmu (zwracamy uwagę, że problem ten, niemożliwy do zaakceptowania w kraju aspirującym do miana rozwiniętego, dotyczy najczęściej właśnie osób nietrzeźwych).

Tym samym rekomendujemy Komisji wycofanie się ze zmiany zaproponowanej w ust. 6 i pozostawienie tej kwestii do uregulowania regulaminami wewnętrznymi placówek dla osób bezdromnych. Jednocześnie postulujemy podjęcie międzyresortowych prac (uwzględniających resorty polityki społecznej, zdrowia i spraw wewnętrznych) nad szczegółowym uregulowaniem kwestii pomocy osobom bezdromnym pozostającym pod wpływem alkoholu, wykraczającym poza zakres omawianej zmiany ustawy o pomocy społecznej ze względu na konieczność objęcia regulacjami izb wytrzeźwień oraz placówek szpitalnych.

- W art. 48a ust. 7 i 9 zmienianej ustawy zapisano iż „**Pomoc przyznawana w formie tymczasowego schronienia w ogrzewalni lub noclegowni nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej, a wydatki poniesione za udzieloną pomoc nie podlegają zwrotowi**”, a także „**Poniesione wydatki na świadczenia w postaci schronienia w ogrzewalni lub noclegowni udzielone na podstawie art.**

**Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności**

**Tymczasowy sekretariat
Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta
Koło Zabrzeńskie**
ul. Wolności 241
41-800 Zabrze
telefon/fax: 32 630 11 20
telefon komórkowy: 600 350 002
e-mail: biuro@bezdomnosc.pl
www.bezdomnosc.pl
<https://pl-pl.facebook.com/ofrpb>

101 ust. 3 **nie podlegają zwrotowi przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania albo miejsce ostatniego miejsca zameldowania na pobyt stały**". W opinii członków Federacji zapisy te są niezrozumiałe i budzą sporo wątpliwości (w szczególności dotyczących przyszłej interpretacji tych zapisów przez urzędników szczebla gminnego). Przede wszystkim niezrozumiałą jest zapis ust. 7 – czy kwestia niepodlegania zwrotowi jest tam jedynie powieleniem zapisu z ust. 9? Jeśli tak, to fragment ten jest zbędny. Jeśli nie, to budzi on poważne obawy iż może chodzić o **brak konieczności zwrotu kosztów ponoszonych przez organizacje prowadzące ogrzewalnie i noclegownie** – taka interpretacja tego zapisu oznacza likwidację wszystkich pozarządowych ogrzewalni i noclegowni po wejściu ustawy w życie. Również rezygnacja z obowiązku zwrotu kosztów pobytu w ogrzewalni i noclegowni przez gminę ostatniego zameldowania zapisana w ust. 9 (w szczególności w konotacji z zapisami ust. 1 i 4 ustanawiającymi ogrzewalnię i noclegownię jako miejsca udzielania tymczasowego schronienia) wzbudza niepokój – w tej sytuacji opłacalnym dla największych miast (w których problem bezdomności jest najpoważniejszy i najbardziej kosztochłonny, a w których znaczny odsetek osób bezdomnych – nierzadko przekraczający 50% – ma inną gminę ostatniego zameldowania) staje się **rezygnowanie z tych form wsparcia i przekształcanie wszystkich placówek w schroniska**, co zupełnie burzy ideę standardów poszczególnych rodzajów placówek zapisanych w Modelu GSWB.

Reasumując, zwracamy się do Komisji o preredagowanie ww. ustępów tak aby nie budziły zgłaszanych wątpliwości.

- Najbardziej jednak niepokojącym jest zapis jednego z **przepisów końcowych** projektu ustawy zmieniającej ustawę o pomocy społecznej. Otóż w art. 4 czytamy iż „*Podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy ogrzewalnie, noclegownie lub schroniska dla bezdomnych, nie spełniające standardów, o których mowa w art. 48a ustawy, o której mowa w art.1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, są obowiązane dostosować do tych standardów ogrzewalnie, noclegownie lub schroniska dla bezdomnych w terminie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy*”.

Przede wszystkim pragniemy zwrócić uwagę Komisji, iż przygotowując Model GSWB w porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej uzgodniliśmy **minimum pięcioletnią perspektywę na wdrożenie zapisanych w Modelu standardów**. W kontekście obiektów, w których mieszczą się placówki dla osób bezdomnych, zwracamy uwagę, że znaczna część placówek dla osób bezdomnych prowadzona jest przez organizacje pozarządowe niedziałające dla zysku i nieposiadające rezerw finansowych niezbędnych dla wdrożenia zmian wymagających nakładów inwestycyjnych. Dla organizacji tych okres 18 miesięcy jest zdecydowanie za krótki na zagwarantowanie środków niezbędnych na dostosowanie placówek, co znów oznacza bardzo realne zagrożenie dla ciągłości ich funkcjonowania, a w konsekwencji pogorszenie sytuacji osób bezdomnych (co zapewne jest przeciwne do zamierzeń Komisji wyrażonych proponowanymi zmianami w ustawie). Z punktu widzenia członków Federacji najodpowiedniejszym byłoby nie tylko wydłużenie tego terminu do postulowanych przez nas pięciu lat, ale także **zobligowanie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania, wraz ze standardami obiektów, rozporządzenia określającego łatwo dostępną ścieżkę finansowania nakładów inwestycyjnych niezbędnych na dostosowanie obiektów do standardów**. Pakiet rekomendacji prawnych stanowiący

**Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności**

**Tymczasowy sekretariat
Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta
Koło Zabrzeńskie**
ul. Wolności 241
41-800 Zabrze
telefon/fax: 32 630 11 20
telefon komórkowy: 600 350 002
e-mail: biuro@bezdomnosc.pl
www.bezdomnosc.pl
<https://pl-pl.facebook.com/ofrpb>

załącznik do Modelu GSWB rekomenduje m.in. umożliwienie finansowania tego typu inwestycji ze środków Banku Gospodarstwa Krajowego (wymagana jest tu zmiana ustawy o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych oraz towarzyszących jej aktów wykonawczych)

Podobnie sprawa ma się w przypadku standardów usług świadczonych w placówkach dla osób bezdomnych. Po pierwsze niezrozumiały jest dla nas tak krótki okres na dostosowanie do standardów, po drugie uważamy iż minister powinien określać rozporządzeniem **wyłącznie standardy usług wymienionych enumeratywnie na liście zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym** w ustawie o pomocy społecznej (pragniemy jednocześnie przypomnieć, że lista ta obejmuje w przedmiotowym zakresie jedynie udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania, zaś zawierający ją art. 17 ustawy nie jest przedmiotem zmian proponowanych przez Komisję). W przeciwnym razie, organizacje prowadzące placówki staną przed koniecznością realizowania usług we własnym zakresie, co naturalnie jest niemożliwe bez ustawowej obligacji gmin do ponoszenia kosztów tych usług.

Podsumowując kwestię dostosowywania istniejących placówek i usług dla osób bezdomnych, pragniemy zwrócić uwagę Komisji iż **wdrażanie standardów musi iść w parze z zapewnieniem finansowania tychże standardów** – jest to jedno z podstawowych założeń Modelu GSWB. Proponowane przez nas rozwiązania, do których w swoim projekcie zmiany ustawy o pomocy społecznej odwołuje się Komisja, stanowią nowe zadania samorządu lokalnego, a zgodnie z wykładnią prawa ustawodawca wprowadzając nowe zadania do realizacji przez samorzady musi zagwarantować ich finansowanie.

Niezależnie od powyższych uwag, najpilniejszą sprawą z zakresu regulacji dotyczących wdrażania standardów jest kwestia zapisu obligującego instytucje prowadzące placówki do dostosowania się do standardów w ciągu 18 miesięcy **od wejścia ustawy w życie**. Z oczywistych przyczyn proponujemy zamianę ww. zapisu na 18 miesięcy (a w związku z przytoczonymi wyżej argumentami – 5 lat) od **wejścia w życie rozporządzeń określających standardy**.

Składając na Pana ręce powyższe uwagi gorąco liczymy na ich uwzględnienie w dalszych pracach Komisji. Jednocześnie, z naszej strony deklarujemy gotowość do współpracy, doradztwa i dyskusji w przedmiotowym obszarze.

Z wyrazami szacunku,

Jakub Wilczek
Prezes Zarządu
Ogólnopolska Federacja na rzecz Rozwiązywania Problemu Bezdomności

Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej
Caritas Diecezji Kieleckiej
Fundacja Chrześcijańska Adullam
Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności
Stowarzyszenie Monar

**Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności**

**Tymczasowy sekretariat
Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta
Koło Zabrzeńskie**
ul. Wolności 241
41-800 Zabrze
telefon/fax: 32 630 11 20
telefon komórkowy: 600 350 002
e-mail: biuro@bezdomnosc.pl
www.bezdomnosc.pl
<https://pl-pl.facebook.com/ofrpb>

Stowarzyszenie Opiekuńczo-Resocjalizacyjne Prometeusz
Stowarzyszenie Otwarte Drzwi
Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Agape
Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Grudziądzkie
Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Zarząd Główny
Związek Organizacji Sieć Współpracy Barka

oraz

Kamilańska Misja Pomocy Społecznej

Do wiadomości:

- Przewodniczący Komisji Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu RP
- Minister Pracy i Polityki Społecznej